

Lokalna samouprava

Objavljeno kao dodatak
nedeljnika **VREME** br. 801
od 11. maja 2006.

MESEČNIK STALNE KONFERENCIJE GRADOVA I OPŠTINA

BROJ 11

MAJ 2006.

intervju:
**ALEKSANDAR
POPOVIĆ,**
ministar za nauku i
zaštitu životne sredine

U ovom broju govore:

**Jurij
Bajec**

**Ekonomski
institut**

**Sava
Urošević**

**Odbor za
lokalnu
samoupravu
Skupštine
Srbije**

**Zoran
Pajkić**

**Opština
Golubac**

TEMA BROJA: POPLAVE I KLIZIŠTA

- 4 **Tema broja:** Klizišta i poplave
- 6 **Intervju:** Aleksandar Popović, ministar za nauku i zaštitu životne sredine
- 8 **Ka Evropi:** Partner u privrednom preporodu
- 9 **Male opštine:** Golubac
- 10 **Intervju:** prof. Jurij Bajec, saradnik Ekonomskog instituta
- 12 **Intervju:** Sava Urošević, predsednik Odbora za lokalnu samoupravu skupštine Srbije
- 13 **Intervju:** Alfonso Santos Velarde, koordinator za međunarodnu saradnju sa Balkanom
- 14 **Informativno**
- 14 **Opštinske vesti**
- 16 **Feljton:** Sive ćelije napravile gorivne ćelije

REUTERS

A. ANĐIĆ

NOVA IZDANJA

Bratimljenja

Stalna konferencija gradova i opština je u saradnji sa Ujedinjenim gradovima Francuske i Institutom za otvoreno društvo, a u okviru Programa pomoći opštinama Srbije koji finansira Ministarstvo inostranih poslova Republike Francuske, realizovala projekat izrade "Baze podataka o gradovima i opštinama Srbije". Projekat ima za cilj da u prvom redu omogući što bolju promociju opština kod donatora i investitora, da lokalnim vlastima i službama,

kao i svim drugim korisnicima, olakša pristup podacima koji bi im pomogli u radu, te da međusobnu komunikaciju učini efikasnijom. Baza podataka Stalne konferencije omogućava napredne pretrage po opštini, okrugu, broju stanovnika. Takođe, postoji mogućnost odabira više opština istovremeno i upoređivanje odabranih vrsta podataka. U bazi su prikaza-

ni i podaci o međunarodnim odnosima naših opština, i to sa sledećim elementima: ime partnerskog grada i države iz koje je, oblast saradnje i tip saradnje. Pored toga, na sajtu Stalne konferencije gradova i opština nalazi se i deo pod nazivom "Berza partnerstva". Po ugledu na francuskog partnera, Ujedinjene gradove Francuske, na sajtu je postavljena lista sa osnovnim informacijama kako naših tako i stranih gradova koji su zainteresovani za uspostavljanje partnerstva. Jedna od publikacija pripremljenih u okviru ovog projekta je i "Bratimljenja – Twinning – Jumelages", prezentaciona brošura naših gradova i opština sa prikazom mogućnosti, želja i načina za uspostavljanje partnerskih odnosa u gradovima u zemlji i van zemlje. Svrha ovog projekta je što veće učešće građana na događajima koji podrazumevaju informisanje i edukaciju iz različitih evropskih tema. Prioritet su projekti u koje su uključeni gradovi i opštine iz zemalja kandidata za članstvo u Evropsku uniju, oni koji podrazumevaju uspostavljanje novih partnerskih odnosa, učešće malih i nerazvijenih opština, kao i oni u kojima učestvuju gradovi i opštine iz više zemalja, i oni koji se odnose na mlade i grupe sa specijalnim potrebama. Događaji koji se finansiraju iz ovog programa su sastanci građana, trening seminari i informativne kampanje o decentralizovanoj saradnji, kao i o temama koje promovišu vrednosti evropskog društva.

Mesečnik "Lokalna samouprava" je izdanje Stalne konferencije gradova i opština i redovan je dodatak nedeljnika "Vreme". Ovaj dokument izrađen je uz finansijsku pomoć Evropske unije/EAR – Programa podrške opštinama Istočne Srbije, SIDA – Švedske agencije za međunarodni razvoj, UNDP/CBF – Programa za razvoj Ujedinjenih nacija/Jačanje kapaciteta Stalne konferencije gradova i opština i GTZ – Nemačke organizacije za tehničku saradnju.

Za stavove izražene u ovom časopisu jedino je odgovorna Stalna konferencija gradova i opština i oni ni u kom slučaju ne odražavaju stavove EU, EAR, SIDA, UNDP/CBF niti GTZ.

Uređuju: Zorica Vukelić i Biljana Vasić
 Fotografije: Aleksandar Anđić i SKGO
 Grafička postavka: Vreme
 Štampa: Rotografika, Subotica

STALNA KONFERENCIJA
 GRADOVA I OPŠTINA
 Makedonska 22, Beograd
 tel/fax: 011/3223-446
 e-mail: secretariat@skgo.org
<http://www.skgo.org>

U susret Evropi

U Srbiji danas postoji velika načelna podrška ulasku državne zajednice Srbije i Crne Gore u Evropsku uniju. Statistički podaci pokazuju da preko 70 odsto građana Srbije podržava i izjašnjava se za članstvo u EU-u. Imajući u vidu ovu činjenicu, ali i generalno strateško opredeljenje za pridruživanje naše zemlje evropskoj porodici naroda, započeti su pregovori sa Komisijom EU-a o zaključenju Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju, čije se zaključenje očekuje krajem ove godine.

Međutim, građani, a i drugi činoci društvenog života, nisu u potpunosti svesni kolike troškove i kakve napore je potrebno preduzeti u procesu reformi čitavog društva, posebno u oblasti privrede i politike, i kakve društvene promene takav ulazak iziskuje.

U tom smislu, neophodno je temu evropskih integracija približiti što širim slojevima društva, kao i što pre početi sa obukom i upoznavanjem predstavnika lokalne samouprave, jer su oni ti koji su u neposrednom dodiru sa građanima a ujedno predstavljaju i vezivno tkivo između centralnih vlasti, tj. onih koji sprovode reforme u cilju približavanja EU-u, i građana, na koje promene na putu evropskih integracija imaju najveći uticaj.

Stalna konferencija gradova i opština, kao nacionalna asocijacija lokalnih vlasti, prirodno ima vodeću i ključnu ulogu u ovom procesu, u saradnji sa svim ostalim bitnim činiocima društva – državnim institucijama, civilnim sektorom itd.

Svesno ove činjenice, Predsedništvo SKGO-a je na svojoj drugoj sednici usvojilo odluku o obrazovanju Saveta za evropske integracije. Ova odluka Predsedništva je od suštinske važnosti radi hvatanja koraka sa već započetim evropskim integracionim procesima.

U aktivnosti Saveta, kao radnog tela Predsedništva, pored predsednika opština i gradonačelnika, svoje mesto zauzeće i visoki predstavnici državnih organa – institucija: **Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom, Kancelarije za pridruživanje Vlade Republike Srbije, Odbora Narodne skupštine Republike Srbije za evropske integracije, Izvršnog veća Autonomne pokrajine Vojvodine, ali i predstavnici civilnog društva, koji su neposredno angažovani na ovim pitanjima.**

Politički deo Saveta, koji čine predsednici opština i gradonačelnici gradova, formiraće se prema kriterijumima koje primenjuje Savet Evrope: uravnotežena politička zastupljenost, ravnopravno predstavljanje većih, srednjih i malih gradova i opština, ravnomerna teritorijalna zastupljenost, i ravnopravna zastupljenost polova tzv. rodna ravnopravnost.

Razume se, od velike važnosti za uspešno funkcionisanje i rad Saveta jeste motivisanost i interesovanje članova za bavljenje pitanjima u vezi sa EU-om, iskustvo

u radu na pitanjima evropskih integracija kao i dobro poznavanje stranih jezika, posebno engleskog.

Imajući u vidu ustavne i zakonske nadležnosti lokalne samouprave, Savet će raditi na aktiviranju lokalnog nivoa vlasti u cilju aktivnog doprinosa integracije u EU procesima. U tom smislu, Savet će takođe raditi na unapređenju tehničkih i institucionalnih kapaciteta lokalnih samouprava i civilnog društva u komunikaciji sa evropskim partnerima i učešću lokalnih samouprava u fondovima EU-a relevantnim za lokalnu samoupravu.

Konsultativno uključivanje Saveta za evropske integracije SKGO-a u proces harmonizacije propisa koji su od značaja za rad lokalne samouprave, bilo bi od velikog značaja jer bi se lokalne samouprave posredstvom SKGO-a aktivno uključile i dale odgovarajući doprinos ovom važnom procesu.

Saradnja Saveta sa Kancelarijom za pridruživanje EU-u, Ministarstvom za ekonomske odnose sa inostranstvom i drugim relevantnim organima i organizacijama po pitanjima evropskih integracija koje se tiču lokalne samouprave, a posredstvom njihovih predstavnika u Savetu od suštinskog je pririteta u radu Saveta.

Savet će se takođe baviti pripremom stručnih radova iz oblasti evropskih integracija i lokalne samouprave, radiće na edukaciji kadrova lokalnih samouprava o evropskim integracionim procesima i njihovo osposobljavanje za primenu sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u okviru njihovih nadležnosti.

Aktivna saradnja sa fakultetima i drugim visokoškolskim institucijama, u cilju edukacije kadrova lokalnih samouprava o evropskim integracionim procesima, jedan je od prioriteta rada Saveta.

Savet za evropske integracije SKGO-a će aktivno raditi na promociji zajedničkih evropskih vrednosti i ideja u sredstvima javnog informisanja, kao i kroz održavanje seminara, okruglih stolova i tribina.

Konačno, SKGO ima razvijenu saradnju sa mnogim sestrinskim asocijacijama iz starih i novih zemalja članica EU-a i njihovo iskustvo može biti od velike pomoći u pripremi lokalnih vlasti Srbije za uvođenje evropskih standarda i direktiva koji se primenjuju na lokalnom nivou. Članovi Saveta aktivno će učestvovati u saradnji i pripremi programa razmene iskustava sa kolegama u EU.

Redakcija mesečnika "Lokalna samouprava", koji izlazi svakog prvog četvrtka u mesecu, poziva svoje čitaoce da aktivno učestvuju u kreiranju sadržaja mesečnika posvećenog aktivnostima u opštinama i gradovima u našoj zemlji (ili u regionu) i problemima koji su značajni za unapređenje lokalne samouprave u Srbiji. E-mail adrese na koje možete da nam pišete: secretariat@skgo.org, ili posta@vreme.com, sa naznakom – za časopis "Lokalna samouprava".

Piše:
Borđe Staničić,
generalni
sekretar SKGO

IZVEŠTAJ

Klizišta i poplave

Srbija spada u područja koja imaju najviše klizišta u Evropi, a vodostaj Tise je, kako kažu stručnjaci, nezabeležen u poslednjih 250 godina

Vlada Srbije procenila je da štete od poplava i klizišta iznose oko 11 miliona evra. Kako je 3. maja izjavio ministar za kapitalne investicije Velimir Ilić, Vlada je već uložila 500.000.000 dinara kao hitnu intervenciju i avans za početak gradnje. Šteta od klizišta i odrona samo na putevima širom Srbije iznosi tri milijarde dinara, a očekuje se da će šteta na poljoprivrednom zemljištu biti od milijardu i po do dve milijarde dinara. Ilić je najavio da će Vlada najpre početi program sanacije klizišta na putevima da bi se normalizovao saobraćaj, a zatim sanaciju objekata, i podsetio da su u svim opštinama gde su porušeni objekti građevinari već dobili avans. Prema rečima Ilića, već je obezbeđen i povoljan kredit od Saveta Evrope od deset miliona evra, a uskoro će biti obezbeđen i drugi deo kojim će biti pokriveni svi troškovi.

KLIZIŠTA: Prema procenama od 26. marta, u Srbiji je bilo više od 380 aktivnih klizišta. Najveće klizište pojavilo se u okolini opštine Trstenik koja je 21. marta proglasila stanje elementarne nepogode, a najdeblji kraj izvuklo je selo Bogdanje gde je od 300 domaćinstava više od 150 trajno oštećeno ili srušeno. Izmereni pojas klizne ravni na ovom području je oko 2000 metara, a na njoj se nalazi preko sto kuća, čitavo selo. Prema rečima predsednika opštine Rake Radovića, proglašavanje elementarne nepogode u opštini Trstenik omogućava korišćenje sredstava iz republičkog fonda predviđenog za takve situacije, od kojih će ljudima biti izgrađene nove kuće. Radović je istakao i da je veliki problem sa pronalaženjem lokacije to što sve adekvatne parcele već imaju vlasnike. Konačno, premijer Koštunica, koji je u jeku "klizanja" takođe obišao Bogdanje, obećao je da će Vlada pomoći svima koji su pretrpeli štetu, da će "biti regulisano sve i kada je reč o kupovini placeva" i da će biti izgrađene nove kuće. Za najugroženija domaćinstva 16. aprila je počela gradnja 40 stambenih objekata na lokaciji pored regionalnog puta Kruševac-Trstenik, u ataru sela Bogdanje. Stanje elementarne nepogode proglašeno je i u opštini Valjevo, gde su na zbrinjavanju najugroženijih porodica angažovani i vojnici koji su na civilnom odsluženju vojnog roka i gde su obezbeđeni i kontejneri za privremeni smeštaj porodica. I u opštini Koceljeva, gde su klizišta u potpunosti uništi-

la četrnaest kuća, oštetila 48 stambenih i poljoprivrednih objekata, 600 hektara oranica, 70 hektara voćnjaka i putnu mrežu na 35 pravaca proglašeno je stanje elementarne nepogode. Ukupna šteta procenjuje se na 320.000.000 dinara, a tokom proteklog meseca na teritoriji te opštine registrovano je 357 aktivnih klizišta. U opštini Koceljeva 22. aprila je počela izgradnja stambenih objekata namenjenih domaćin-

REUTERS

stvima čije su kuće porušila klizišta, koju će finansirati republička vlada sa 17.000.000 dinara. Obilne padavine i podzemne vode pokrenule su početkom marta klizište i u Sijarinskoj banji, u opštini Medveđa. U opštini Čačak 30. marta izbrojano je 157 klizišta, a od 56 sela, koliko ih ima u čačanskoj opštini, klizišta su aktivirana u njih 39. Nekoliko klizišta se pojavilo i u opštini Kuršumljia. U lozničkom kraju koji je i prošle godine pretrpeo štetu od klizišta procenjeno na 24.000.000 dinara, evidentirano je preko 160 klizišta, a kako je saopšteno iz kriznog štaba ove opštine, klizišta su dovela do pucanja magistralnog vodovoda u selu Brnjac, što je uzrokovalo da bez vode za piće nekoliko dana ostane blizu 1000 žitelja tog i četiri

susedna sela. Reka Jadar, prilikom povlačenja u korito, poplavila je oko 1200 hektara poljoprivrednog zemljišta, dok je zbog te nepogode 30 domaćinstava moralo biti privremeno iseljeno. Za najugroženije porodice Opštinska organizacija Crvenog krsta Loznice izdvojila je novčanu pomoć u iznosu od 40.000 dinara. Stanovništvu u opštini Ljig, ugroženom pojavom klizišta i odrona, pomogao je i Crveni krst Srbije i Crne Gore obezbedivši kontejnere za privremeni smeštaj, duške i čebad, hranu, higijenske i pakete za bebe. U Užicu se šteta procenjuje na 50.000.000 dinara, a prema procenama Kriznog štaba SO Aleksandrovac, šteta od poplava i klizišta u toj opštini je 450.000 evra. Predsednik Skupštine opštine Jagodina Ratko Stevanović je najugroženijim meštani-

ma sela Rajkinac, čije su kuće ugrožene aktiviranjem klizišta, uručio po 150.000 dinara. Te porodice su smeštene kod rođaka i prijatelja, a dvadesetak porodica čije su kuće manje oštećene dobile su po 30.000 dinara. Otapanje snega pokrenulo je klizišta u okolini Kruševca, Brusa i Ljiga, a reka Rasina pokrenula je klizište na kom je smešten deo seoskog groblja blizu Kruševca. Pošto je reka pretela da grobove sruči u rečno korito i odnese, radnici Komunalnog preduzeća su radili na ekshumaciji i premeštanju grobnih mesta na kruševačko Novo groblje. Pokretanjem klizišta, u opštini Kruševac oštećeno je 18 lokalnih puteva za čiju sanaciju će biti potrebno više od 23.000.000 dinara. Do sada je u Banji Koviljači podneto preko 600 zahteva za nadoknadu štete usled klizišta.

Profesor Rudarsko-geološkog fakulteta u Beogradu Petar Lokin, kaže da Srbija spada u područja koja imaju najviše klizišta u Evropi i da su desna obala Dunava i obala Save najveća i najopasnija klizišta na našem kontinetu, ali i to da su jako spora. "Neka od srpskih klizišta mogu ući u literaturu po svojim dimenzijama", kaže Lokin i objašnjava da su ova poslednja klizišta pokrenule klimatske i meteorološke prilike. Obilje padavina i ogromne temperaturne promene, koje uzrokuju skupljanje i širenje zemljišta, dogodila su se upravo na području Šumadije. "To su sve stara klizišta", pojašnjava Lokin, "klizište mogu pokrenuti i kamioni, kretanje vozila zemljotresi... Kada je reč o ljud-

skom faktoru, ljudi na ovim područjima grade na način na koji su vekovima gradili, stoga krivica ne može pasti na njih. Problem je što mi nemamo propise o urbanizaciji sela, a uvođenje propisa o uslovima gradnje na seoskim područjima je zadatak države. Postoji i dosta nepravilnosti u radu onih koji, za razliku od ljudi koji nemaju saznanje o postojanju klizišta na mestima koja su predvideli za gradnju, znaju za klizna područja. Takav je, na primer, slučaj klizišta kod Beške, gde se, uprkos svemu, gradi most”, zaključuje profesor Lokin.

POPLAVE: Prolećne poplave nadmašile su one iz 1965. i 1981. godine. Dunav je početkom aprila prevazišao granicu vanredne odbrane od poplava kod Novog Sada, Zemuna, Pančeva, Smedereva, Bačke Palanke, Bogojeva, Apatina i Bezdana. U Beogradu je nivo Save bio viši od granice vanredne odbrane od poplava, a ista situacija bila je i u Novom Kneževcu i Titelu porastom nivoa Tise. Visok vodostaj Tise je, kako kažu stručnjaci, nezabeležen u poslednjih 250 godina, a prva mesta na udaru izlivanja bila su Mošorin, Đurđevo i Vilovo, odakle su neki izmestili stoku u strahu od popuštanja bedema. U Titelu su dodatan problem braniocima pravile najezde životinja, prvenstveno pacova i krtica, koje beže ka suvim delovima zaštitnih bedema i zatim ih prokopavaju. Troškovi odbrane od poplava u Vojvodini, prema proceni direktora “Voda Vojvodine” Branislava Radanovića, iznose oko dva miliona evra. Kako je objasnio, ti troškovi se odnose prvenstveno na odbranun od poplava na Tisi i Tamišu, ali je tom iznosu dodato 40.000.000 dinara, koliko su koštali radovi u Kikindi, Pančevu, Kovinu, Kanjiži i na drugim lokacijama. U Novom Sadu je na punjenju džakova peskom angažovano oko četiri stotine vojnika na civilnom služenju, đaka Škole unutrašnjih poslova i pripadnika Žandarmerije. Džakovi s peskom su kamionima prevoženi do Žabaljskog mosta, a nakon toga baržama i pontonima Tisom na bedeme, gde bi ih meštani ugroženih naselja i vojnici dalje slagali na bedeme i zatvarali ispuste i procurenja koja se povremeno pojavljuju. Ministar odbrane SCG Zoran Stanković je, na zahtev predsednika Izvršnog veća Vojvodine Bojana Pajtića, odobrio angažovanje snaga sistema odbrane na zaštiti od poplava. U Starom Kostolcu u prvom poplavnom talasu od vode je stradalo više stotina domaćinstava. Povlačenjem Mlave broj poplavljenih kuća, zajedno sa ekonomskim delom dvorišta, sveo se na 83, dok je u još oko 60 domaćinstava poplavljeno dvorište sa ekonomskim delom gazdinstva. Kako je rekao član opštinskog Štaba za odbranu od poplave Saša Valjarević, opština je odmah reagovala sa pola

miliona dinara za Stari Kostolac i sa još pola miliona za okolna sela. On je dodao da je država incidentno pomogla sa tri miliona dinara, a Crveni krst obezbeđivanjem obroka za ugrožene. Zanimljivo je da u selu Stari Kostolac nije bilo organizovanog prinudnog smeštaja, već je više stotina porodica privremeno utočište našlo kod rođaka i prijatelja. U opštini Sombor pod vodom se našlo oko 5000 hektara poljoprivrednog zemljišta, od toga su 1500 oranične površine, a na nekim parcelama će morati da se ponovi setva. Osim u Vojvodini i u Smederevu je proglašeno vanredno stanje zbog poplava. Nakon pet dana danonoćne borbe s rekom, Smederevo je 17. aprila konačno odahnulo. I pošto je najgore prošlo, radilo se na ojačavanju nasipa, predsednik opštine je doneo odluku o uvođenju radne i materijalne obaveze, a Crveni krst apeluje na građane da donesu ode-

ću i obuću za ljude koji su smešteni u izbeglički kamp u Maloj Krsni, za koje je obezbeđena samo hrana. U Zrenjaninu je proglašeno vanredno stanje, dok je Vlada u opštini Golubac takođe uvela vanredne mere, koje podrazumevaju i radnu obavezu. Ministar za kapitalne investicije Velimir Ilić je u Golupcu izjavio da će Vlada izdvojiti sredstva neophodna za pomoć opštinama, ne precizirajući o kojim je svtama reč. Prema podacima do kojih se došlo iz lokalnih štabova za odbranu od poplave Velikom Gradištu je u prvom mahu odobrena jednokratna pomoć od deset miliona, Golupcu sedam, opštini Požarevac dva, uz najavljena još tri miliona dinara. Skupština opštine *Bela Crkva* proglasila je vanredno stanje 14. aprila, a mehanizaciji i ljudstvu Ušća, koji rade na jačanju nasipa kod Stare Palanke, u pomoć

je pritekla i vojska. Gradonačelnik Beograda Nenad Bogdanović je obećao da će grad nadoknaditi štetu svima koji su je pretrpeli. On je odobrio 12.000.000 dinara za suzbijanje larvi i kućnih oblika komaraca, kojih bi ove godine, zbog poplava, moglo da bude znatno više. Prema njegovim rečima, Gradski štab za odbranu od poplava se obratio za pomoć beogradskim opštinama koje nisu bile ugrožene porastom nivoa Save i Dunava, a opština Vračar se prva odazvala tako što je ljudima koji rade na obezbeđivanju nasipa u gradu poslala gume, čizme, kabanice i drugu potrebnu opremu. Opština Beočin, delovi opštine Titel, odnosno selo Mošorin, i delovi opštine Novi Sad, odnosno Kovilj su među naugroženijim mestima.

Oko 300 hektara pašnjaka neće moći da se upotrebljava cele godine, a u Mošorinu je, zbog poplava i nedostatka hrane, ugroženo 50

odsto stočnog fonda u selu, odnosno oko 2000 svinja, 3000 goveda i oko 8000 ovaca. Prema ranijem saopštenju Ministarstva poljoprivrede, u Srbiji je poplavljeno i ugroženo podzemnim vodama ukupno 223.676 hektara poljoprivrednog zemljišta. Ministar za kapitalne investicije Velimir Ilić izjavio je pre manje od mesec dana da će Vlada pomoći svim ugroženim oblastima, da neće dozvoliti da iko ostane bez krova nad glavom i da će sve dovesti u red. Obećanje je završio molbom opštinama i građanima da ubuduće ne grade, a opštine da ne daju dozvole za gradnju u plavnom području, u zonama koje nisu bezbedne za stanovanje i koje su vrlo često ugrožene poplavama, istakavši da “posebno zabranjujemo gradnju na klizištima”.

Jasmina Lazić

INTERVJU: ALEKSANDAR POPOVIĆ, MINISTAR ZA NAUKU I ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Zakoni, programi i pomoć lokalnoj samoupravi

Cilj zakona o otpadu je da se obezbede i osiguraju uslovi za smanjenje nastajanja otpada, posebno razvojem čistijih tehnologija i efikasnim korišćenjem prirodnih bogatstava, za ponovnu upotrebu i reciklažu otpada, izdvajanje sekundarnih sirovina iz njega, korišćenje istog kao energenta, kao i njegovo pravilno odlaganje. Ostvarivanje ovog cilja zahteva izmene u ponašanju svih subjekata i nosilaca odgovornosti za upravljanje otpadom, a naročito će imati pozitivan uticaj na proizvođače, vlasnike i prevoznike otpada, operatere postrojenja za njegov tretman i operatere na deponiji otpada

U trenutku kada se susrećemo sa brojnim ekološkim problemima, od nedavnog podnošenja krivičnih prijava protiv odgovornih lica u Naftnoj industriji Srbije u Pančevu, pa sve do novonastalih usled poplava širom Republike, razgovarali smo s ministrom za nauku i zaštitu životne sredine Aleksandrom Popovićem, koji je najavio donošenje brojnih zakona i podzakonskih akata kojima će biti dodatno regulisana oblast zaštite životne sredine. Kako je ministar objasnio, loša situacija u Pančevu je stvarana decenijama, i nemoguće ju je otkloniti u nekoliko meseci. "Prva mera, kada je ova vlada formirana, bila je da se ustanovi ko zaista koliko zagađuje, s obzirom na to da je praksa prethodnih godina bila da zagađivači prebacuju odgovornost jedni na druge. Kada se došlo do podataka koji su emiteri najozbiljniji problem, naložena je njihova rekonstrukcija. Rešenjima inspekcije je naloženo smanjenje emisije na emiterima u energetici i postrojenju Klaus, rekonstrukcija preostalih deset rezervoara, povezivanje svih 27 rekonstruisanih rezervoara u *recovery* sistem koje mora biti realizovano tokom 2006. godine,

rekonstrukcija autopunilišta i pristaništa koje mora biti izvedena do kraja oktobra 2006. godine. Zahtevan je i pojačan tehničko-tehnološki nadzor od strane stručnog kadra u Rafineriji, s akcentom na dane vikenda i državne praznike radi sprečavanja akcidentnih situacija, a naloženo je praćenje meteoroloških uslova radi smanjenja proizvodnje ili izmena u proizvodnom režimu u situacijama nepovoljnih meteoroloških uslova", kaže Popović.

LOKALNA SAMOUPRAVA: Šta Ministarstvo može da učini i šta je plan?

ALEKSANDAR POPOVIĆ: U skladu sa zaključcima projekta "Analiza rezultata merenja imisije i emisije zagađujućih materija u naselju i Južnoj industrijskoj zoni Pančevu", koji će izraditi stručna ovlašćena institucija, biće naložene i dodatne mere u cilju zaštite životne sredine u Pančevu. Projekat finansira Uprava za zaštitu životne sredine pri Ministarstvu nauke i zaštite životne sredine.

Moram da naglasim da ministarstvo koje predvodim nema sredstva niti je svrha njegovog postojanja da po Srbiji rešava sve probleme koje drugi prave. Tek sada, nakon što su

NIS i Ministarstvo rudarstva i energetike pokazali jasnu volju da obezbede izvore finansiranja za ulaganja koja bi trebalo da reše problem zagađivanja životne sredine u Pančevu, postoji mogućnost da se ozbiljno i frontalno rešava sve ono što se taložilo decenijama.

Kada očekujete da će Skupština usvojiti Zakon o otpadu?

Verujem da će Vlada razmotriti Nacrt zakona o upravljanju otpadom u drugoj polovini maja 2006. godine, a da nije nerealno da se zakon nađe na dnevnom redu Skupštine u kasno leto ili ranu jesen ove godine.

Postoji velik broj propisa koji regulišu ovu oblast, ali i pored toga problemi su brojni. Da li očekujete da će ovaj zakon uvesti značajnije promene vezane za upravljanje otpadom?

Razlog za donošenje ovog zakona je uspostavljanje integralnog upravljanja otpadom, od njegovog nastanka, preko sakupljanja, transporta, skladištenja, tretmana, do konačnog odlaganja. Utvrđivanje savremenih principa, vrste i klasifikacije otpada, planiranja upravljanja, nadležnosti u upravljanju, organizacije upravljanja otpadom, upravljanja posebnim tokovima otpada, dozvole za upravljanje istim, njegovog prekograničnog kretanja, izveštavanja o otpadu i baze podataka, kao i finansiranja upravljanja otpadom, čini ovaj zakon okvirnim za upravljanje otpadom.

Novi zakoni

Kada će biti doneti i ostali podzakonski akti kako bi Zakon o zaštiti životne sredine mogao u potpunosti da funkcioniše? Da li očekujete da će oni imati značajan doprinos?

Prema dinamici pripreme podzakonskih akata koji se donose na osnovu Zakona o zaštiti životne sredine predviđeno je fazno usklađivanje do kraja godine sa zahtevima koji proizlaze iz propisa EU-a. Pojedini propisi se nalaze pred objavljivanjem, dok je u toku izrada određenih propisa kojima se obezbeđuje funkcionisanje mera, uslova i instrumenata zaštite životne sredine (standardi, proizvodnja i promet, monitoring i informacioni sistemi...).

Da li je u planu donošenje još nekih zakona vezanih za zaštitu životne sredine?

Upravo je završen Nacrt zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja i očekuje se da će ga Vlada razmotriti tokom maja 2006. godine i dostaviti Skupštini na usvajanje. Takođe, u završnoj fazi je i izrada posebnih zakona kao što su Nacrt zakona o zaštiti vazduha i Nacrt zakona o upravljanju hemikalijama, koji će se u Skupštini razmatrati i usvojiti kao set posebnih zakona kojima se zaokružuje sistem zaštite životne sredine u Srbiji. U toku je izrada Nacrta zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu, Nacrta zakona o zaštiti prirode i Nacrta zakona o geologiji čije se razmatranje na Vladi očekuje u drugoj polovini 2006. godine.

A. ANĐIĆ

Nacrt zakona o upravljanju otpadom prvi je korak u približavanju nacionalnog zakonodavstva u ovoj oblasti zakonodavstvu EU-a i sa propisima koji će biti doneti na osnovu ovog zakona stvaraju se uslovi i zakonodavno-pravni okvir za implementaciju međunarodnih obaveza i zahteva koje proizlaze iz direktiva EU-a o upravljanju otpadom.

Cilj ovog zakona je da se obezbede i osiguraju uslovi za smanjenje nastajanja otpada, posebno razvojem čistijih tehnologija i efikasnim korišćenjem prirodnih bogatstava, za ponovnu upotrebu i reciklažu otpada, izdvajanje sekundarnih sirovina iz njega, korišćenje otpada kao energenta, kao i njegovo pravilno odlaganje. Ostvarivanje ovog cilja zahteva izmene u ponašanju svih subjekata i nosilaca odgovornosti za upravljanje otpadom, a naročito će imati pozitivan uticaj na proizvođače, vlasnike i prevoznike otpada, operatere postrojenja za njegov tretman i operatere na deponiji otpada.

Zakonom su utvrđene i razgraničene nadležnosti organa Republike, Autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave koje se odnose na: pripremu i predlaganje Strategije, donošenje akcionog plana upravljanja opasnim otpadom, regionalnih ili lokalnih planova upravljanja otpadom, koordinaciju i vršenje poslova upravljanja otpadom, praćenje stanja, uređivanje određenih pitanja u skladu sa ovim i posebnim zakonom, izdavanje dozvola

i na druga pitanja od značaja za obezbeđenje, organizaciju i sprovođenje politike i propisanih mera postupanja sa otpadom.

Kada će se više pažnje obratiti na reciklažu i izdvajanje sekundarnih sirovina iz otpada?

Nakon usvajanja novog zakona o otpadu stvoriće se preduslovi za znatniji udeo reciklaže u našoj privredi. Osim toga, izgradnjom sanitarnih odlagališta otpada omogućiće se i reciklaža kada je reč o komunalnom otpadu.

Nacionalna strategija za upravljanje otpadom postoji, ali može se zaključiti da nije rešila mnoge probleme. Da li će lokalne vlasti imati dodatnu podršku Vlade pri regulisanju upravljanja otpadom nakon donošenja zakona o otpadu?

Prema Nacionalnoj strategiji upravljanja otpadom, koju je usvojila Vlada Republike Srbije 2003. godine, princip regionalnog rešavanja odlaganja komunalnog otpada predviđa izgradnju 29 regionalnih deponija i 17 reciklažnih centara. Predloženo je teritorijalno udruživanje opština, uz uvažavanje principa racionalnosti i ekonomičnosti, odnosno da jedna regionalna deponija bude za približno 200.000–300.000 stanovnika.

U cilju pomoći u primeni Nacionalne strategije upravljanja otpadom, Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine odnosno Uprava za zaštitu životne sredine izdvojila je 61.000.000

dinara u 2004. godini i 28.000.000 dinara u 2005. godini za izradu projektne dokumentacije i za realizaciju projekata iz ove oblasti.

Ovakvim akcijama do sada je sufinansirana izrada tehničke dokumentacije za izgradnju deset regionalnih deponija kojima će biti obuhvaćene 54 opštine (više od 2.000.000 stanovnika), kao i izrada projektne dokumentacije za sanaciju, zatvaranje i rekultivaciju postojećih deponija, čime je obuhvaćena 41 opština.

Takođe je sufinansirana izgradnja regionalnih deponija u Užicu i Kikindi.

Fond za zaštitu životne sredine, koji je osnovan krajem 2004. godine, nastavio je sa sufinansiranjem projekata iz oblasti upravljanja otpadom, a u cilju pomoći lokalnoj samoupravi i manje razvijenim opštinama. Fond je, tokom 2005. godine, sufinansirao opštine i to za izradu projektne dokumentacije za sanaciju i rekultivaciju postojećih deponija, realizaciju projekata sanacije i rekultivacije postojećih deponija, izradu projektne dokumentacije za izgradnju regionalnih deponija i realizaciju tih projekata. Fond za zaštitu životne sredine nastaviće i dalje sa ovakvim programima, a u cilju pomoći lokalnoj samoupravi i bržem rešavanju problema upravljanja čvrstim komunalnim otpadom. Sredstva iz fonda se raspoređuju tako da 60 odsto sredstava odlazi lokalnoj samoupravi moraju se koristiti namenski za projekte koji su u funkciji zaštite životne sredine, a 40 odsto sredstava ostaje Republičkom fondu za zaštitu životne sredine.

Vlada će lokalnoj samoupravi, kroz stalan kontakt i edukaciju, pružiti pomoć u primeni zakona o otpadu nakon njegovog donošenja.

Kakvu će ulogu imati lokalni organi po donošenju zakona?

Utvrđene su obaveze i odgovornosti jedinice lokalne samouprave da donosi lokalni plan upravljanja otpadom, obezbeđuje uslove i stara se o njegovom sprovođenju. Pored dosadašnjih nadležnosti u oblasti upravljanja komunalnim otpadom, jedinici lokalne samouprave poveravaju se nadležnosti da uređuje, obezbeđuje, organizuje i sprovodi upravljanje inertnim i neopasnim otpadom na svojoj teritoriji, odnosno da izdaje dozvole u skladu sa zakonom. Gradu se poverava izdavanje dozvole za sakupljanje, transport, skladištenje, tretman i odlaganje inertnog i neopasnog otpada na svojoj teritoriji. Takođe, opštini se poverava izdavanje dozvole za sakupljanje i transport inertnog i neopasnog otpada na njenoj teritoriji, kao i izdavanje dozvole za privremeno skladištenje inertnog i neopasnog otpada na lokaciji proizvođača tj. vlasnika otpada.

Marija Vidić

Partner u privrednom preporodu

Od Alijanse se očekuje da bude jedna od važnih poluga u podizanju privrednog rasta (posebno privatnog biznisa, podsticanjem razvoja MSP-a i stranih investicija), koji bi uzvrat ojačao (institucionalne) kapacitete države i društva

Piše:
prof. dr. Mijat
Damjanović,
koordinator
NALED-a

U okviru programa “Podsticaj ekonomskom razvoju opština Srbije” – MEGA (zvanično pokrenutog u oktobru 2005. godine, a koji u narednih pet godina finansira USAID i implementira Urban institut iz Vašingtona), planirano je konstituisanje Nacionalne alijanse za lokalni ekonomski razvoj (NALED). Alijansa, kao nestranačka organizacija civilnog društva, sa visokim profesionalnim pragom, biće formalno ustrojena u maju, a do kraja ove godine bila bi rešena organizacijska pitanja, profilisanje sadržaja i formi njenog rada, kompozicija institucionalnog članstva i osnova njenog pouzdanog i dugoročnog samoodrživog rada i razvoja.

Učesnici u procesu stvaranja Alijanse bi bili svi funkcionalno komplementarni i zainteresovani agensi izvršne i upravne vlasti na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou, domaća i inostrana poslovna udruženja i kompanije, međunarodne institucije, banke, osiguravajuća društva i brokerske kuće, institucije transfera znanja i obrazovanja, medija, marketinški i civilni sektor, kao i sadašnje i buduće forme privredne prekogranične saradnje, sa starijim i novim susedima.

Više nespornih razloga uzrokovalo je ideju o formiranju Alijanse, koja bi mogla biti partner već prisutnim učesnicima u tom epohalnom, dugo odlaganom privrednom preporodu Srbije. Privreda Srbije je predugo blokirana i samo-neodrživa usled opstajanja ozbiljnih barijera, pre svega u zoni netransformiranih svojinskih i imovinskih odnosa, sa neadaptiranom profesionalnom strukturom i enormnom stopom nezaposlenosti. Usporen je dotok neposrednih stranih ulaganja, racionalni kriterijumi pravne rekonstrukcije sistema nisu uvek u igri, a započeti privatizacioni procesi ušli su u zonu stagnacije. Srbija još nije zahvaćena realnim

ekonomskim integracionim procesima zbog čitavog niza prepoznatljivih nepripremljenosti i nedostataka.

Od Alijanse se očekuje da bude jedna od važnih poluga u podizanju privrednog rasta (posebno privatnog biznisa, podsticanjem razvoja MSP-a i stranih investicija), koji bi uzvrat ojačao (institucionalne) kapacitete države i društva. Kroz nju bi se integrisali interesi i uticaji biznisa, vlasti i civilnog sektora kroz: kreiranje foruma za saradnju domaćih i inostranih investitora, centralnih i lokalnih vlasti, stvaranje javno-privatnih partnerstava, saradnju razvijenih i nerazvijenih opština i gradova, propagiranje nove filozofije javnog upravljanja i afirmacija novih instituta i vrednosti tržišne i preduzetničke ekonomije. Alijansa bi se sa svojim pridruženim i planirano rastućim članstvom kroz konkretne projekte energično angažovala na jačanju kapaciteta opština i gradova opredeljenih da grade stimulatívni i odgovorni poslovni ambijent.

Da bi Alijansa i njeni partneri imali uspeha u ostvarivanju proklamovane misije i strategije, moraju ostati posvećeni očuvanju i jačanju procesa modernizacije i angažovati se na stvarnom reformisanju sistema, kroz njegovu dalju demokratizaciju, deatizaciju, dekoncentraciju, decentralizaciju i devoluciju, debirokratizaciju činovništva i deregulaciju normi, sputavanje laicizma odnosno jačanje profesionalizma i nove etike u svim sektorima i domenima institucija i organizacija privrede, države i društva. Sa vizijom takve moderne i dinamične politike i promenama koje ona nosi, Alijansa bi se značajno oslonila na domete novih informacionih tehnologija, koje objektivno otvaraju nove horizonte u organizaciji i upravljanju institucijama savremenog društva, pa i našeg, koje treba da nastoji da izbegne preteću višedimenzionalnu marginalizaciju.

Članovi Alijanse će biti predstavnici privrednih organizacija (malog, srednjeg i velikog biznisa, javnog i privatnog, domaćih i stranih kompanija), poslovnih udruženja (lokalnih i nacionalnih), republičkih tela i organa lokalne samouprave kao i organizacija civilnog društva. Alijansa će imati stalna sektorska radna tela, ali će negovati i praksu formiranja *ad hoc* radnih grupa za rešavanje najurgentnijih problema u proširivanju i obogaćivanju sadržaja i formi nacionalnog i lokalnog ekonomskog razvoja. Za više informacija možete konatki-rati prof. Mijata Damjanovića na:

(mijat_damjanovic@ui-serbia.org)

i Dušana Vasiljevića:

(dusan_vasiljevic@ui-serbia.org).

Aktivnosti NALED-a

Aktivnosti Alijanse fokusiraće se na više indikativnih oblasti i područja od značaja, kako za opšti interes tako i posebni interes njenog članstva. Te aktivnosti su: otkrivanje puteva prevazilaženja prepreka i smetnji u oblastima politike, prava i ekonomije radi obimnijih i kvalitetnijih direktnih stranih investicija; stimulisane saradnje privrednog, vladinog i civilnog sektora; iniciranje i/ili prihvatanje i etabliranje poslovnih i razvojnih projekata; praćenje i evaluiranje rezultata i dometa investicionih projekata; podržavanje regionalnih, unutargraničnih i prekograničnih privrednih programa i projekata; delovanje kroz formu foruma za afirmaciju pozitivnih poslovnih primera; povezivanje međuadministrativnih nivoa i međuinstitucionalnih funkcija poslovnih sistema; otkrivanje mogućnosti stvaranja javno-privatnih partnerstava u javnim službama i poslovnim (biznis) projektima; podizanje kvaliteta postojećeg i nastajućeg privatnog biznisa; ustanovljavanje programa ocenjivanja poslovnog ambijenta u pojedinim opštinama i gradovima; obezbeđivanje visokokvalitetnog obrazovanja i treninga za menadžere i preduzetnike u javnom i privatnom sektoru; organizovanje javnih skupova i tribina u vezi sa aktuelnim izazovima i pragmatičnim rešenjima; lansiranje novih medijskih mogućnosti za propagiranje promene suštine i stila u sferi domaćeg i ino-partnerskog biznisa i koordiniranje nacionalnih institucija i donatorskih organizacija za podršku višestranom ekonomskom razvoju.

OPŠTINA GOLUBAC

Pretvaranje nedostataka u prednosti

Potrebno je čvršće povezivanje malih opština

Kao i većina malih opština u Srbiji, i opština Golubac ima velik broj problema koji su s jedne strane nasleđe prethodnih vremena, a s druge strane rezultat odnosa centralne vlasti prema lokalnim samoupravama. Problemi s kojima se svakodnevno srećemo su višestruki. Stalno smanjenje broja stanovnika i permanentna migracija ka većim centrima, uglavnom visokoobrazovanih kadrova, otvaraju veoma ozbiljan problem nedostatka kadrova (pre svega arhitekata, urbanista, ekonomista i pravni-ka) neophodnih za normalno funkcionisanje svake opštine. Takođe, radnici koji su na pri-vremenom radu u inostranstvu sve češće se odlučuju da uzmu državljanstvo zemalja u kojima rade. To povlači i njihov ostanak zajed-no s porodicama tako da je u nekim selima broj stanovnika prepolovljen.

Sve veći broj staračkih domaćinstava, neza-poslenih i drugih socijalnih kategorija obraća se za pomoć opštinama čiji ionako mali buže-ti to teško mogu podneti. Putna i komunalna infrastruktura, koja je u veoma lošem stanju, stara je i po 20-30 godina i bez većih moguć-nosti za značajnija ulaganja od strane lokal-nih samouprava.

Industrijski i privredni objekti su uglavnom neproduktivni, sa viškovima radnika i u proce-sima su privatizacije ili stečaja.

Loše funkcionisanje opštinskih uprava ogleda se u prevelikoj birokratizaciji, nedostatku stručnih kadrova i nedovoljnoj opremlje-nosti. Dalje, čitav problem usložnjava i izu-zetno nestabilna politička situacija u lokalnim skupštinama, gde je zastupljen veliki broj stra-

O opštini

Opština Golubac se nalazi na severoistoku Srbije u Braničevskom okrugu. Zauzima površinu od 364 km kvadratna a broj stanovnika je nešto malo preko 12.000. Sam Golubac ima oko 3000 stanovnika a u opštini postoje još 23 naselja. Opština Golubac se nalazi na granici sa Rumunijom, a 52 km obale Dunava pripada opštini. Polovina teritorije opštine pripada nacionalnom parku Đerdap. Zaštitni znak Golupca je tvrđava iz XIII veka koja se nalazi na samom ulasku u Đerdapsku klisuru, a najbolje je očuvana srednjovekovna tvrđava u Srbiji

naka. Proporcionalni sistem ostavio je mno-ga naselja bez predstavnika u skupštinama opština. Takođe, problem je i nejasno defini-san status opštinskog veća, odnosno njegove ingerencije.

Listi problema pridružuje se i nedostatak prostornih planova i drugih urbanističkih aka-ta, kao i nepostojanje strategija razvoja opšti-na. To su elementi bez kojih je skoro nemogu-će privući investitore, ali i uopšte razmišljati o ozbiljnijem razvoju opština. Lokalne samo-uprave nalaze se pred velikom dilemom – da li da iz svojih malih budžeta finansiraju ove planove koji su vrlo skupi, a pri tom nisu vid-ljivi i ne donose odmah rezultate, ili da sitni-jim, vidljivijim projektima sebi kupuju politič-ku stabilnost.

Pored navedenih, opštine imaju i probleme koji nastaju na relaciji opštine – centralna vlast u Republici. To se pre svega ogleda u nedo-statku kriterijuma podele transfernih sredsta-va. Znatno deo opštinskih budžeta, naročito u malim i nerazvijenim opštinama, čine transfer-na sredstva iz Republike. U toj oblasti mora-ju se uspostaviti kriterijumi koji će biti jasni i dugotrajni. Na taj način, malim opštinama (i ne samo njima) bilo bi omogućeno da lakše planiraju svoje budžete i razvoj za duže vre-menske periode.

Problem su i pojedini zakoni, a pre svega se misli na zakon o vraćanju imovine lokalnim samoupravama. To je zakon koji isuviše dugo čeka na usvajanje, a vraćanje vlasništva nad imovinom je za opštinu Golubac potencijalno velik izvor prihoda.

Uprkos svim ovim teškoćama i problemi-ma, male opštine u Srbiji imaju nekoliko mogu-

ćih načina daljeg razvoja i pretvaranja svojih nedostataka u prednosti.

Pre svega, potrebno je čvršće poveziva-nje malih opština (ne samo geografski pove-zanih); organizovati njihov zajednički nastup

prema ministarstvima (naročito u vezi s dono-šenjem zakona i korišćenja sredstava), ali i prema međunarodnim organizacijama (zajed-nički projekti dve ili više opština gde se udru-žuju svi kapaciteti opština). Delom se ovakvo povezivanje ostvaruje preko SKGO-a, ali to nije dovoljno – potrebna je veća inicijativa od stra-ne opština za takvo povezivanje.

Donošenje ozbiljnih prostornih i urbanistič-kih planova, kao i strategija razvoja opština, ali i strategija razvoja pojedinih oblasti (npr. turizma, poljoprivrede), predstavljaju efika-san način za privlačenje investitora (stranih i domaćih) i korišćenje donatorskih sredstava.

Značajno je i da se pospeši tesno poveziva-nje sa preduzetnicima i time da se stvore uslo-vi za nesmetan razvoj privatnog sektora na nivou opština. Neophodno je ostvariti i jača-nje nevladinog sektora. Na taj način se može aktivirati veći broj građana i, u saradnji s nji-ma, mogu se poboljšati mnogi segmenti živo-ta u opštinama.

Saradnja s odgovarajućim partnerima u zemljama EU-a i susednim zemljama takođe pru-ža mogućnosti lakšeg pristupa fondovima Unije.

Svim malim i, nažalost skoro po pravilu, nerazvijenim opštinama predstoji veliki posao da svojim građanima stvore uslove za mno-go bolji i sadržajniji život nego što je to slučaj sada. Imamo želju, energiju i viziju kako to da ostvarimo. Najveći deo tog posla je na nama u lokalnim samoupravama, ali s pravom očeku-jemo odgovorniji odnos i veću pomoć central-ne vlasti, jer verujem da je svima stalo da ima-ju ravnomernije razvijenu Srbiju gde će svaka opština biti mesto privlačno za život.

Zoran Pajkić, predsednik Opštine Golubac

INTERVJU: PROF. JURIJ BAJEC, SARADNIK EKONOMSKOG INSTITUTA

Drugi ne stoje, već trče

Nacionalna strategija privrednog razvoja Srbije 2006–2012. godine, koja će našu zemlju pripremiti za ulazak u Evropsku uniju, pokazala je da Srbija najslabije stoji u oblasti koja je najvažnija – međunarodnoj konkurentnosti. To je sposobnost da se nacionalna produktivnost podigne na nivo koji omogućava Srbiji da na efikasan način bude aktivno uključena u ekonomske integracije i da od toga ima koristi. Međunarodne komparacije su pokazale da se trenutno nalazimo između 80. i 90. mesta na svetskoj rang-listi zemalja, a “najgora” zemlja koja je članica EU-a je na 40. mestu. Daleko ispred su i naši glavni konkurenti Bugarska, Hrvatska i Rumunija

Vlada Srbije i sami privrednici tražili su strateški dokument koji bi na celovit način pokazao kako Srbija iz ekonomskog stanja u kakvom se danas nalazi može da u periodu od sedam godina pređe u stanje u kome može bar prividno da se nosi sa moćnim privredama Evropske unije. Glavna pitanja su kako iz tačke A stići u tačku B do 2013. godine, po kojim to elementima Srbija treba da bude uporediva makar sa najslabijim članicama EU-a i šta država treba da uradi kako bi to postigli”, objašnjava Jurij Bajec, saradnik Ekonomskog instituta i profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu.

“Srbija ima nekoliko bitnih razvojnih problema koji su delimično posledica zakasnelog ulaska u tranziciju i ‘niskog starta’ s kog polazimo. Danas imamo 3500 dolara bruto domaćeg proizvoda po stanovniku, što je jako malo. Takođe, Srbija ima visoku stopu nezaposlenosti. Ona iznosi oko 22 odsto, a broj prijavljenih na Birou rada prelazi milion, što je za evropske prilike veoma mnogo. Treći problem je tehnološki zastarela privreda. Devedesetih godina se ništa nije investiralo pa je nastala velika ‘tehnološka rupa’. Istih godina nije moglo da se ulaže u modernizaciju infrastrukture. Saobraćaj, telekomunikacije i energetika su zato u lošem stanju. Bilo nam je važno da

ne saopštimo državi da postoji stotine prioriteta, već da na osnovu dijagnoze definišemo samo nekoliko na koje država mora da se orijentiše. Naša je procena da su to sledeća tri: stvaranje reformskog ambijenta bez korupcije, sa ozbiljnom poreskom politikom, gde zakoni funkcionišu, štiti se svojina, zemljište se može kupovati... sve što nismo do kraja izveli a u cilju da se ohrabri domaće preduzetništvo i istovremeno privuku strane investicije. One su ključan uslov da dinamika privrednog razvoja bude u koridoru između pet i sedam odsto godišnje. Ta putanja bi nas do 2013. godine dovela do prihvatljivog nivoa razvijenosti, na oko 6000 dolara bruto domaćeg proizvoda po stanovniku. Da bi to uradili, prvi prioritet je da te investicije budu ozbiljne – oko dve milijarde dolara godišnje.”

LOKALNA SAMOUPRAVA: Koliko ih imamo sada?

JURIJ BAJEC: Sada imamo oko milijardu i po dolara godišnje investicija pa to u odnosu na cilj ne zvuči kao velika razlika. Međutim, problem je što je od 2001. do 2006. godine najveći deo stranih direktnih investicija došao kroz privatizaciju preduzeća, a država je uzela 70 odsto tih para i uglavnom potrošila kroz budžet. Proces privatizacije će za dve do tri

godine biti završen, a posle toga dve milijarde dolara moraće da dolaze u obliku grinfild investicija, kao što sada Gorenje hoće da gradi u Valjevu: kupi zemljište, izgradi fabriku i zaposli 200 ljudi. Ako računamo da je jedna ozbiljnija investicija oko pet miliona evra, takvih nam u jednoj godini treba oko 100 kako bismo stigli do dve i po milijarde dolara.

Koji su ostali prioriteti?

Drugi prioritet je ono što nazivamo aktiviranje znanja. Srbija ima veliki potencijal u znanju, ali i mnogo problema: imamo mnogo ljudi koji završavaju srednje škole i fakultete, govore engleski jezik i služe se računarima, i u tome smo bolji od susednih zemalja. Međutim, ozbiljno kasnimo u reformi obrazovanja u smislu da ono što naš sistem obrazovanja nudi, tržište radne snage ne traži. Novi poslodavci, privatnici i savremena država traže ne samo druge profile, već i druge sposobnosti. To se najviše ispoljava u srednjim stručnim školama, ali i na fakultetima. Poslodavcima ne treba ono što je danas na tržištu radne snage i sve dok samo to budemo nudili, oni ih neće zapošljavati. Drugim rečima, kada bi sada stiglo deset miliona dolara u zemlju kao investicija i kada bi počeli da tražimo odgovarajuća menadžerska, tehnološka, inženjerska i srednja stručna znanja, ne bi ih našli na tržištu. Što je kvalitet znanja viši, konkurentnost robe i usluga na međunarodnom tržištu je veća. Država ima zadatak da od “potencijalnog potencijala” napravi stvaran potencijal.

Treći prioritet je modernizacija infrastrukture: saobraćaja, telekomunikacija, energetike i kao što smo nedavno videli, vodoprivrede. Potrebno ih je modernizovati za šta su nam neophodne investicije, i takva restrukturiranja da ono što sada imamo bolje koristimo, dakle, veća efikasnost. I najzad, u svim tim oblastima moramo sve više da prihvatamo evropske standarde. Glavni uslov da u tome uspemo leži u odabiru načina na koji će veliki sistemi biti restrukturirani, pre svega javna preduzeća, i koliko će efikasno da se obezbedi odnos privatnog i javnog u tim oblastima. Država tu svoj interes treba da zadrži, ali isto tako i privatnom kapitalu treba dati priliku da svoje prednosti iskaže i kroz taj sektor. Potrebno je uložiti velika sredstva, govorimo o oko pet milijardi dolara za svaku od ovih oblasti u narednih sedam do osam godina. Očigledno će biti potrebno davanje koncesija, negde i povoljni dugoročni krediti ili direktna privatizacija. To je važno ne samo zato što modernizacija infrastrukture angažuje i dosta domaćih proizvodnih kapaciteta i može da zaposli ljude već se time povećava i međunarodna konkuren-

Zadatak za lokalnu samoupravu

Šta ostaje organima lokalne samouprave da urade?

Novim ustavom Srbije lokalna samouprava će dobiti mnogo na značaju, a menadžerska sposobnost opštinske vlasti biće od najvećeg značaja. Promenom zakona lokalna samouprava će i ekonomski jačati. Opština će moći više nego do sada da se zadužuje, a mnogo će zavisiti od kreativnosti onih koji je vode. Država će voditi samo globalnu politiku.

Već vidimo neke opštine koje se izdvajaju.

To pokazuje da pod istim uslovima možemo da dođemo do sasvim različitih rezultata. Obično se pominje Indija, ali ih ima sigurno deset. Nažalost, premalo ih je u odnosu na ukupan broj opština u Srbiji. U tih deset opština vlasti su uočile razvojne prednosti i prema njima pronašle načine da privuku strane investitore i stvore im uslove za rad: besplatno zemljište, lokalni put, vodu, struju... Država mora da bude menadžerski nastrojena, ali takođe i opštine. Nažalost, postoji i mnogo opština koje su ekonomski potpuno mrtve. Lokalna samouprava dobija novu, kreativniju ulogu i bolju materijalnu poziciju. I najzad, kada je reč o međunarodnim donacijama, može se očekivati da će one u narednom periodu ponajviše biti namenjene upravo za jačanje lokalne samouprave.

tnost. Međunarodna konkurentnost se postiže kada su takvi veliki sistemi efikasni i racionalni, jer oni mogu da učine naš prostor privlačnijim. Modernizovana infrastruktura pomaže da i drugi sistemi budu efikasniji. Ne treba zaboraviti da Srbija ima veliku prednost u geografsko-lokacionom prostoru.

Smatrali smo da su ova tri prioriteta najvažnija i da država na njih treba da se koncentriše kako bi stvorili ambijent siguran za ulaganje i ohrabрили i domaće investitore, a ne samo strane.

Koji su očekivani rezultati?

Prema našim pretpostavkama i analizama, 2013. godine Srbija bi trebalo da skoči na ranglisti konkurentnosti za oko 40 mesta, što je jako teško jer drugi ne stoje, već trče. Treba da budemo svesni da će u narednih sedam godina stopa rasta bruto domaćeg proizvoda, koja je glavni pokazatelj napretka, biti više posledica rasta produktivnosti, a ne posledica rasta zaposlenosti. Do 2009. godine doći će do rasta zapošljavanja, ali i do otpuštanja zbog restrukturiranja velikih sistema. Tek od 2009. počinje rast neto zapošljavanja. U tom periodu više od 200.000 novih radnih mesta nećemo ostvariti. Ali, rastom produktivnosti, manje ljudi će moći više da proizvede, a na taj način raste naša konkurentnost. Stopa nezaposlenosti će nam verovatno i tada biti oko 15 do 16 odsto,

što je mnogo, ali toliko, na primer, danas ima Slovačka. Glavni problem u realnom sektoru biće rast izvoza. On mora da raste godišnje za oko 17 odsto da bi učešće izvoza 2013. bilo između 30 i 40 odsto društvenog proizvoda. I tada ćemo više da uvozimo nego izvozimo, ali će spoljnotrgovinski deficit biti smanjen da bismo imali odakle da finansiramo platni deficit, koji je odnos naših deviznih obaveza prema inostranstvu u odnosu na primanja.

Često se govori da smo u poslednje vreme znatno unapredovali po pitanju izvoza. Koliko on treba da poraste u odnosu na trenutno stanje?

Izvoz jeste porastao, verovatno zbog uvođenja poreza na dodatnu vrednost i još nekih faktora. Međutim, biće veliki problem povećati izvoz, pri čemu će naročito važna biti njegova struktura. U višoj fazi konkurentnosti ta struktura se menja: više je u pitanju roba sa većim učešćem znanja o kojem sam govorio, a manje izvoz sirovina. Lepo je izvoziti šećer kada nam EU daje privilegije ili čelik, međutim, Srbija mora da pazi da svoj izvoz što skuplje prodaje. On mora da skoči u vrednosti, a ne samo u količini. U budućnosti treba da se stvara radna snaga koja je mnogo fleksibilnija u znanjima, treba nam što više metodološki opštih znanja i mogućnosti brzog savladavanja različitih poslova. Mora da raste i izvoz

usluga. Već danas se društveni bruto domaći proizvod Srbije sastoji od svega 15 odsto poljoprivrede, 27 odsto industrije, a 55 odsto su usluge: finansijski sektor, saobraćaj, trgovina, turizam... Usluge su sektor koji može da zaposli dosta ljudi, a ujedno donosi i dosta novca. Hrvatska je prošle godine uzela dve milijarde dolara od turizma, a mi tri stotine miliona. Teško je postići visok rast izvoza, ali bez nje ga ne može da se održi spoljna ekonomska ravnoteža, odnosno počinju da rastu dugovi ka inostranstvu.

Postojale su mnoge Nacionalne strategije. Zašto smatrate da ova neće biti samo još jedan papir?

Svako ministarstvo u Vladi ima po neku svoju strategiju. U cilju pravljenja ove, pročitao sam 23 strateška dokumenta koje su vlade Srbije radile od 2001. godine do danas. Bio sam koordinator nekoliko od tih strategija. Kada smo na ovoj radili, hteli smo da celu stvar svedemo na nekoliko ključnih stvari. Ako danas moramo da uradimo deset stvari, nećemo uspeti, ali možemo da probamo da uradimo dve, samo je bitno da pogodimo koje su najvažnije. Pomoću metoda dijagnoze pokušali smo da utvrdimo koji su glavni problemi i njihovi uzroci. Odatle smo izvukli ova tri prioriteta.

Marija Vidić

INTERVJU: SAVA UROŠEVIĆ, PREDSEDNIK ODBORA ZA LOKALNU SAMOUPRAVU SKUPŠTINE SRBIJE

Imovina je vruć krompir za Vladu

Kao neka vrsta "mosta" između lokalne i centralne vlasti, u Skupštini Srbije u novembru prošle godine formiran je Odbor za lokalnu samoupravu Skupštine Srbije. Odbor je formiran na inicijativu Stalne konferencije gradova i opština

Pokretanje odbora protumačeno je kao "korak u unapređenju strukturnog dijaloga lokalnih i centralnih vlasti", i tom prilikom saopšteno je da će ovo radno telo učestvovati u pripremi i izradi zakona, ali i rešavati tekuće probleme lokalne samouprave

"Odbor broji ukupno 15 članova, od kojih je 13 aktivno (članovi DS-a ne učestvuju u radu Skupštine pa tako ni Odbora)", kaže Sava Urošević, predsednik ovog odbora. "Startovali smo, pre svega zamenik Goran Rakovac, sekretar Odbora Dragan Luković i ja, bez mogućnosti da se naslanjamo na iskustvo prethodnih odbora i još pokušavamo da trasiramo put rada ovog odbora. Većim delom smo to i uradili, odnosno opredelili se za ono što ćemo u ovoj godini raditi, pored poslova definisanih poslovnikom, a to su rasprave o zakonima o lokalnoj samoupravi koje predlažu Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu i Ministarstvo finansija, jer se u prvoj polovini ove godine očekuje donošenje novog zakona o finansiranju lokalne samouprave."

LOKALNA SAMOUPRAVA: Čime se bavio Odbor u prvih šest meseci svog postojanja?

SAVA UROŠEVIĆ: Imali smo nekoliko sastanaka sa predstavnicima finske asocijacije gradova (sa Timom Linkolom), UNDP-a i OEBS-a. Svi oni izrazili su želju da pomognu u radu Odbora za lokalnu samoupravu, pogotovo zbog činjenice da takav odbor prethodno nije postojao. Ono što je za nas posebno

značajno jeste saradnja sa resornim ministarstvom, jer po funkciji Odbor za lokalnu samoupravu treba da kontroliše rad ministra u onom delu koji se odnosi na lokalne vlasti. Imali smo i subjektivnih problema, a to je bio nedostatak kvoruma, i sada se nadamo da ćemo imati kvorum kada Skupština počne stalno da radi. Imamo dobru saradnju sa Stalnom konferencijom gradova i opština i zainteresovani smo da ta saradnja postane prava, s obzirom na činjenicu da

je SKGO ozbiljna strukovna organizacija koja okuplja izuzetne profesionalce, sa iskustvom i poznavanjem svetskih trendova. Nama će više značiti stručna saradnja sa SKGO-oma nego politička, jer nam je cilj da postavimo temelje u radu ovog odbora. Ne zna se koliko ćemo se dugo zadržati na ovom poslu...

Po svemu sudeći, na tom poslu zadržaćete se dosta dugo budući da je decentralizacija jedna od ključnih tema u procesu pridruživanja EU-a.

Postoje zvanična tumačenja zašto se na decentralizaciji tako malo uradilo. Mnogo zavisi i od političke volje, a najbolji primer za to jeste Zakon o imovini lokalne samouprave. Osnovna zamerka, tj. preporuka jeste da se zakon podeli na dva dela, odnosno na dva zakona: zakon o vraćanju imovine lokalnoj samoupravi i zakon o upravljanju lokalne samouprave imovinom, što je u Predlogu objedinjeno.

Druga prepreka za donošenje ovog zakona jeste Ustav. Zašto mora da se čeka na donošenje novog ustava?

Tim zakonom se otvaraju novi problemi za lokalnu samoupravu jer će njegovim donošenjem lokalna vlast preuzeti obavezu da vrati

nacionalizovanu imovinu. Pretpostavlja se da će taj zakon biti usvojen pre zakona o denacionalizaciji. Vladajuća koalicija smatra da taj zakon ne može da bude donet dok je na snazi postojeći ustav.

Da li se i kada očekuje novi zakon o lokalnoj samoupravi?

Potpuno smo saglasni sa resornim ministarstvom da Zakon iz 2002. godine ima mnoge nedostatke i smatramo da će u ovoj godini biti donet zakon o izmenama i dopunama postojećeg zakona u saglasnosti sa sadašnjim ustavnim odredbama. Nećemo

čekati donošenje novog ustava.

Kako je moguće da pri likom izrade Zakona o Gradu Beogradu zakonodavac ne zatraži mišljenje lokalne samoprave, odnosno gradonačelnika Beograda?

Zakoni se kreiraju u ministarstvima, a poslanici odlučuju o njima, što često zbog političke konstelacije biva po inerciji – kad nešto iz ministarstva dođe u Skupštinu, onda se i usvoji. Sigurno nije dobro što Zakon o Gradu

Beogradu ne prati javna rasprava u kojoj bi mogao da učestvuje Grad sa svojim predlozima. Svakako bi svi zakoni trebalo da prođu kroz javnu raspravu, ali često nije bilo javne rasprave zbog nedostatka vremena...

Odbor za lokalnu samoupravu ima dogovor sa resornim ministrom o upoznavanju sa predlozima zakona u fazi nacрта, i tom prilikom dajemo svoje primedbe. Svakako ćemo u taj proces uključiti i Stalnu konferenciju gradova i opština da bismo došli do najboljih rešenja.

Ipak, prema vašem mišljenju, postoje određeni pomoci kad je reč o decentralizaciji. Gde vidite poboljšanje?

Pomake vidim u finansiranju lokalne samouprave, jer transferna sredstva zauzimaju sve veći procenat u budžetima lokalnih samouprava. Zatim, ranije je porez na promet bio dominantna stavka u transfernim sredstvima, a sada je to porez na dohodak građana s obzirom na činjenicu da plate rastu brže nego društveni proizvod. Zašto su učinjeni tako mali pomoci, a sve su stranke u predizbornim kampanjama obećavale decentralizaciju, budući da većina evropskih zemalja, sa izuzetkom Francuske, ima visok stepen decentralizacije vlasti?

B. Vasić

F. ANDRIĆ

Porez na imovinu

"Postoji mnogo načina da se povećaju prihodi lokalne samouprave, a jedan je porez na imovinu i porez na prenos apsolutnih prava. Imovina ni u jednoj opštini nije dovoljno dobro evidentirana. Na primer, Opština Paraćin je samostalno pokrenula inicijativu da se evidentira imovina na njenoj teritoriji, odnosno da se ti podaci daju Poreskoj upravi koja će doneti rešenja o porezu na imovinu. Porez na prenos apsolutnih prava i gradske rente, koje su u Beogradu ogromne, takođe su osnovni opštinski prihodi."

INTERVJU: ALFONSO SANTOS VELARDE, KOORDINATOR ZA MEĐUNARODNU SARADNJU SA BALKANOM

Recept za održivi razvoj

Stanovnici Opova su svesni da su oni sami protagonisti sopstvenog razvoja i da je budućnost njihove opštine u njihovim rukama

Tehnička kancelarija za saradnju sa Balkanom Španske agencije za međunarodnu saradnju (AECI), Udruženje stručnjaka za lokalni razvoj (APRODEL-MADRID), Stalna konferencija gradova i opština i opština Opovo pokrenuli su projekat pod nazivom "Participativna dijagnostika integrativnog ekonomskog razvoja opštine Opovo" sa ciljem da ova opština dobije lepšu i perspektivniju "ličnu kartu". Mogućnost učešća u ovom projektu pružena je i samim meštanima Opova, kako bi zajedničkim snagama i na zadovoljstvo većine projekat uspeo. O tome šta ovaj ambiciozni projekat obuhvata govori Alfonso Santos Velarde, koordinator za međunarodnu saradnju sa Balkanom.

ALFONSO SANTOS VELARDE: Cilj projekta je tehnička obuka lokalnog tima koji čini osoblje iz Opštine, lideri i osobe koje su predstavnici društvenog tkiva Opova, i oni će biti zaduženi za pokretanje jednog iskustva Integrativne participativne dijagnostike među stanovništvom, sa ciljem izrade Integrativne ekonomske strategije razvoja u Opovu, koja uspostavlja konsenzus svih društvenih sektora. Pomenuta strategija, koja identifikuje lokalne resurse da bi ih pokrenula, kao i plan delovanja, postaće osnovni dokument za dalje sprovođenje inicijativa lokalnog razvoja sa stanovišta održivosti u ekonomskom, društvenom i u smislu očuvanja životne sredine.

SKGO: Šta je cilj projekta?

Da pružimo stanovništvu alatku koja će im omogućiti da osmisle budućni razvoj u opštini onako kako oni žele.

Kao posebno značajne istaknute su faza kampanje obaveštavanja i participativna dijagnostika. Kojoj ciljnoj grupi su, prilikom realizacije kampanje obaveštavanja, upućene poruke, kakav je sadržaj tih poruka i na koji način su one prezentovane lokalnom stanovništvu?

Kampanja senzibilizacije je kontinuiran proces, a glavni cilj je pripremanje i obaveštavanje različitih društvenih činilaca u Opovu o važnosti učešća stanovništva u izradi participativ-

ne dijagnostike sa ciljem stvaranja integrativne strategije lokalnog razvoja u opštini. Stvaranje i širenje imidža koji bi predstavio projekat sa kojim će se društveni činioци poistovetiti.

Koji su lokalni resursi Opova ocenjeni kao važni za održivi razvoj ove opštine? Kojima od njih se mogu vratiti značaj i vrednost i na koji način?

Osnovni resurs na svakoj teritoriji je njegovo stanovništvo i njegova obavezanost da poboljša svoju budućnost i da složno radi na postizanju ovog cilja. S druge strane, samo lokalno stanovništvo je protagonista čitavog procesa, ono će biti zaduženo da prepozna koji su to osnovni resursi i da ih pokrene. U svakom slučaju, Opovo raspolaže velikom lepezom zanimljivih resursa sa velikim potencijalom za razvoj. Među njima možemo da izdvojimo njegovu blizinu Beogradu, agrarne i turističke potencijale i slično.

Kako je osmišljeno učešće građana u definisanju modela razvoja pogodnog za njihovu opštinu, i na koji način je predviđeno jačanje društvenog tkiva?

Kad je Opovo izabrano između ostalih opština u Srbiji, tehnička ekipa APRODEL-a se sastala sa političkim i tehničkim odgovornim licima i predstavljen im je ovaj model, jer smatramo da je to bio najuspešniji model različitih procesa razvoja koji su sprovedeni u Španiji

APRODEL

APRODEL je asocijacija stručnjaka za lokalni razvoj Autonomne zajednice Madrid, osnovana 1999. godine. Jedan je od osnivača FEPRODEL-a, koji je član Foruma OESCE-a Partnership end governors. Aktivnosti ovog udruženja su otvaranje prostora za komunikaciju, razmenu i prenos dobrih postupaka i uspešnih iskustava u oblasti održivog lokalnog razvoja (u ekonomskom, društvenom i u pogledu zaštite životne okoline). APRODEL stoji na raspolaganju svim pojedincima i telima (društvenim i/ili privatnim) koji se bave poboljšanjem kvaliteta života.

i drugim zemljama u Evropskoj uniji. Ekipa opštinske uprave je prihvatila predlog i odlučila se za ovaj model razvoja. Učešće stanovništva tokom čitavog procesa istraživanja, izrada i pokretanje različitih projekata, samo po sebi je idealna formula za snaženje društvenog tkiva. U svakom slučaju, trenutno se radi na realizaciji društveno-ekonomske dijagnostike opštine, i zavisno od rezultata analize tih podataka biće moguće osmišljati specifična i konkretna delovanja za snaženje društvenog tkiva, ukoliko se proceni da je to potrebno. Ukratko, ovaj model razvoja omogućava da stanovništvo bude protagonista samog procesa. Iz tog razloga je to jedan od modela koji postiže najveće uspehe.

Šta obuhvata obuka koju su tehnička ekipa i promoteri projekta imali u studijskoj poseti Španiji?

Usvajanje tehničkih alatki za osmišljavanje strategije, prikupljanje podataka i istraživanje. S druge strane, ili imali su priliku da vide uspešna iskustva vezana za neke od resursa i projekata koji postoje u Opovu.

Očekivani rezultati projekta?

Osnovni očekivani rezultat je izrada strategije održivog razvoja oko kojeg bi se usaglasili svi društveni i ekonomski činioци iz opštine, što pak omogućava otvaranje novih radnih mesta i dobro stanje za stanovnike Opova i može da posluži kao pilotiskustvo prenosivo na druge opštine u Srbiji.

Koju konkretnu korist opštine imaju od ovog plana?

Osnovni uspeh je sam proces. To je spremnost svih stanovnika Opova da započnu proces razvoja ovakvih karakteristika, to je činjenica da su svesni da su oni sami protagonisti sopstvenog razvoja, da je budućnost njihove opštine u njihovim rukama. Uspeh je u njihovoj spremnosti na dijalog, konsenzus i posvećenost da zajedno rade na definisanju različitih strategija koje treba pokrenuti i koje će ih povesti ka stvaranju opštine Opovo kakvu sami žele.

Jasmina Lazić

Druga sednica predsedništva SKGO

Druga sednica Predsedništva Konferencije održana je 6. aprila 2006. godine u Beogradu. Na sednici je razmatrano Usvajanje zapisnika Prve sednice Predsedništva; Predlog izveštaja o radu; Reagovanje SKGO i gradova i opština u vanrednim situacijama, prouzrokovanim elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama; Predlog odluke o formiranju, strukturi i delokrugu Saveta za evropske integracije SKGO; Aktivnosti SKGO u 2006. godini; Izveštaj Nadzornog odbora

Protest protiv povećanja cene viza

Predsedništvo Stalne konferencije gradova i opština pridružuje se protestu Gradanskog pakta za Jugoistočnu Evropu zbog povećanja cene viza za građane država Zapadnog Balkana, čiju mogućnost razmatra Evropski savet za pravdu i unutrašnje poslove.

SKGO smatra da bi povećanje cene viza sa 35 na 60 evra još više ograničilo i otežalo ionako slabe mogućnosti građana zemalja van Unije da putuju u EU. Postojeći vizni režim već umnogome otežava napredovanje ka evropskim integracijama, a Zapadni Balkan jeste deo

Evrope i naša je budućnost u Evropskoj uniji. Stalna konferencija gradova i opština pridružuje se pozivu Evropskom savetu za pravdu i unutrašnje poslove da preispita odluku o povećanju cene viza. Takođe, pozivamo ministre pravde i unutrašnjih poslova Evropske unije da nađu put za liberalizaciju viznog režima umesto da postavljaju još teže prepreke saradnji Zapadnog Balkana i Evropske unije.

Za intenziviranje procesa decentralizacije

Predsedništvo SKGO zaključilo da je potrebno preduzeti hitne mere radi saniranja posledica poplava i klizišta, koje su pogodile više od polovine ukupnog broja gradova i opština u zemlji i prevencije eventualnih budućih posledica prirodnih nepogoda i katastrofa. SKGO će, u saradnji sa drugim državnim organima i stručnjacima, u najkraćem vremenu sačiniti preporuke za neophodne mere sanacije i uputiti ih ugroženim opštinama koje su pogođene nepogodama. Takođe, Vladi Republike Srbije će se uputiti zahtev za HITNO regulisanje ove oblasti i izradu strategije koja bi olakšala rešavanje eventualnih budućih prirodnih katastrofa i njihovih posledica po gradove i opštine i građane.

Predsedništvo je, takođe, donelo odluku o formiranju Saveta SKGO-a za evropske inte-

gracije, koji predviđa saradnju predstavnika gradova i opština s jedne strane i državnih institucija i organizacija, kao i nevladinih organizacija s druge strane u definisanju i rešavanju zadataka na putu ka evropskim integracijama.

Opštine i turistički razvoj

Stalna konferencija gradova i opština, nacionalna asocijacija lokalnih vlasti, učestvovala je na 28. međunarodnom sajmu turizma od 19. do 22. aprila. Tim povodom 20. aprila održan je seminar pod nazivom "Opštine i turistički razvoj", čime je Stalna konferencija gradova i opština želela da se priključi akciji republičkog Ministarstva trgovine, turizma i usluga i na taj način pomogne našim opštinama da naprave pomak u turističkom razvoju i planiranju. Na seminaru koji je organizovan u saradnji sa Ministarstvom inostranih poslova Francuske i Ujedinjenim gradovima Francuske, predstavljeni su potencijali kulturnog i seoskog turizma, a našim opštinama je pružena prilika da razmene iskustva sa kolegama iz Francuske.

Seminar je otvorio predsednik SKGO-a i predsednik opštine Novi Beograd Željko Ožegović, istakavši da je turizam danas dinamična privredna grana koja može da doprinese ekonomskom razvoju zemlje, čemu značajan doprinos mogu dati upravo opštine. Benoa Šneider, zame-nik savetnika za saradnju i kulturne aktivnosti

OPŠTINSKE VESTI

Otvoren centar za razvoj preduzetništva

NIŠ: U okviru projekta SINET (Lokalne vlasti, pokretači razvoja) u zgradi Gradske uprave u Nišu otvoren je Informativno-komunikacioni centar za razvoj preduzetništva. Centar će malim i srednjim preduzećima omogućiti sve vrste informacija korisnih za zapošljavanje i razvoj poslovanja, a osnovan je u saradnji Nacionalne službe zapošljavanja, Regionalne privredne komore i Agencije za razvoj okruga Empoli Valdelsa u Italiji. Otvarajući ovaj centar, gradonačelnik Niša Smiljko Kostić, istakao je poseban značaj podrške Italije preduzetništvu Niša i izrazio uverenje da će italijanska iskustva kroz rad ovog centra stvoriti povoljan ambijent za razvoj preduzetništva. Otvaranju su prisustvovali i generalni direktor okruga Empolese Valdelsa Alfiero Čampolini i gradonačelnik Vinčija Dario Parini, koji je istakao da je pokrajina Toskana doživela snažan privredni razvoj upravo zahvaljujući ovakvim informativnim centrima za preduzetnike i izrazio uverenje da će kroz rad centra biti unapređena poslovna saradnja između Italije i Srbije.

Ekolozi u akciji

POŽAREVAC: Ekološko društvo Zora iz Požarevca, poštujući svoj plan i program, 20. je aprila raznovrsnim akcijama obeležilo Dan planete zemlje. Iz programa beležimo: defile kroz grad, obustavljanje saobraćaja – "Pola sata bez auspuha", kao simboličan doprinos očuvanju planete Zemlje; crtanje po asfaltu u centru grada i predaja pisama upozorenja zagađivanjima (deca vrtića i osnovne škole i ED-a Zora); otvaranje izložbe slika Violete Glišić i Udruženja slikara Kostolca "Art"; ekološko-kulturni program. Organizatori programa bili su: ED Zora, KLJK Majdan i Udruženje alasa Kostolac. Učestvovala su deca vrtića Majski cvet i OŠ "Jovan Cvijić", Dečji gradski hor Dunavska lira, slikarka Violeta Glišić, članovi ULUK-a Art i pesnik Zoran Stojićević Rikardo. **SUBOTICA:** Omladinske organizacije *Digital Culture*, Demokratska omladina i *Youth&Eco Life*, uz podršku JKP-a, Čistoća i zelenilo, organizovale su u utorak 25. aprila, nesvakidašnju radnu akciju Smeće u vreće, koja je podrazumevala uklanjanje divlje deponije pri ulazu u šumu kod Tresetišta na Paliću. Subotička omladina je odlučila da, uoči Trenčtauna, koji će biti domaćin nekoliko hiljada posetilaca, ulepša grad u kom će se Festival i održati. I za ubuduće možemo da nagovestimo slič-

ne akcije – najavljuje Siniša Stantić, predsednik Saveta Festivala, koji je, u organizaciji Udruženja građana „Digital Culture”, održan od 29. aprila do 2. maja, u Etno kampu na Paliću.

I u Subotici je obeležen 22. april, Dan planete Zemlje. Pod sloganom RAZLOG JE PROST, DA SPASIMO PLANETU – KOMPOST Kompost tim iz Subotice uložio je napore da prigodnim programima obeleži važne datume koji su zapisani u ekološkim, ali i kalendarima UNICEF-a i UN-a. Dan planete Zemlje, 22. april, bio je lepa prilika da se članovi Tima okupe i zajedno sa svojim najšarmantnijim saradnicima – učenicima osnovnih i srednjih škola, Subotičanima podari ugodno subotnje prepodne podsećajući da smo zapravo mi, Zemljani, odgovorni za ovo parče galaksije koje se zove Zemlja

VALJEVO: Akcija čišćenja prirode grupe entuzijasta okupljene u ovdajšnjem Ekološkom biciklističkom društvu Grin bajk izvedena je danas na relaciji od Valjeva do Mravinjaca dugoj 20 kilometara. Biciklisti su usput čistili nekoliko divljih deponija pored puta koji do šumarske kuće na Povlenu vodi i pored manastira Čelije i Lelić. S obzirom na to da je reč o premijernoj ekološkoj ekspediciji, na ovaj način na put je krenulo tek pet najizdržljivijih biciklista treniranih da dvotočkašima pređu sve

Ambasade Francuske u SCG, izrazio je uverenje da u Srbiji ima mnogo dinamičnih ljudi i da bi Srbija i Francuska zajedničkim snagama mogle povećati značaj kulturne baštine, dok je njegov kolega, Alan Fermon, predsednik Grupe SCG u Ujedinjenim gradovima Francuske i zamenik gradonačelnika Nevera, rekao da je želja francuske delegacije da doprinese srpskoj integraciji u Evropu. Fermon je objasnio da je za proteklih pet godina razvijana saradnja ne samo između izabranih lica već, kako je istakao kao mnogo važnije, saradnja između stanovništva.

Ministar trgovine, turizma i usluga, Bojan Dimitrijević, prezentirao je "Strategiju razvoja turizma i uloga opština". Kao glavne zadatke ministar je naveo poboljšanje smeštaja (što, kako je rekao, predstavlja ključnu prepreku razvoju turizma), zatim razvoj kompletnog turističkog sistema u smislu pravljenja kompletne baze podataka, poboljšanje kvaliteta turističkog sistema, odnosno agencijskih usluga i razvoj dodatne turističke ponude.

UKUS

Program Unapređenja komunalnih usluga u Srbiji (UKUS) organizovao je 12. i 13. aprila, u saradnji sa Stalnom konferencijom gradova i opština i Poslovnim udruženjem komunalnih preduzeća KOMDEL, seriju od dve radionice sa temama: Zastupanje interesa i socijalni dijalog u komu-

uspone do Mravinjaca. Momcima iz "Grin bajka", međutim, odgovarajuću podršku dalo je 17 učenika Osnovne škole "Žika Popović" iz Vladimira, članova ekološke sekcije te škole, koji su do odredišta stigli kombijem. Na ovoj ekološkoj akciji, svi zajedno su na put iz nekoliko jaruga izvukli odbačene automobilske gume i drugi otpad.

Mladi preduzetnici

VALJEVO: Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i Organizacija za razvoj preduzetništva u jugoistočnoj Evropi (SEED), u saradnji sa opštinom Valjevo, održale su seminar za obuku mladih preduzetnika "Na putu poslovnog uspeha", u sali restorana Šofer bar. Ovaj program obuke omogućuje mladim ljudima da procene svoje sposobnosti i potencijalne, da dođu do biznis ideja, razviju strategiju. Program *Young Entrepreneurial Spirit* (YES) namenjen je mladoj populaciji, od 15 do 30 godina. Tokom seminara oni će se upoznati sa osnovnim pojmovima i tehnikama vezanim za: istraživanje tržišta, marketing plan, izradu budžeta, prikupljanje finansijskih sredstava, predviđanje i planiranje, biznis plan. Cilj je da se mladi ljudi upoznaju sa elementima preduzetništva i na taj način sagledaju specifična znanja neophodna za uspešno

nalnom sektoru i Stanje komunalnog sektora u Mađarskoj i Srbiji: sličnosti i razlike. Radionice su organizovane kao okrugli stolovi razmene iskustava i stručnih informacija između stručnjaka iz Mađarske i Srbije. Prvog dana centralna tema bila je socijalni dijalog u komunalnom sektoru, rasvetljen sa aspekta lokalne samouprave, izvršioca posla i poslodavca, da bi drugog dana tematika bila pomerena na aktuelno stanje komunalnih delatnosti u Mađarskoj i Srbiji, pre svega u oblasti prikupljanja i odlaganja čvrstog otpada. Sa strane Mađarske delegacije u radu radionica učestvovali su predstavnici udruženja komunalnih preduzeća, interesnog udruženja lokalne samouprave i predstavnici uspešnih komunalnih preduzeća u Mađarskoj, a sa strane Srbije predstavnici Stalne konferencije gradova i opština (Odbor za komunalnu delatnost), sindikalnih organizacija, udruženja KOMDEL i komunalnih preduzeća iz Šabca, Valjeva, Ade, Bele Crkve, Rume, Velikog Gradišta i Beograda. Program Unapređenja komunalnih usluga u Srbiji deo je projekta "Razvoj međunarodne saradnje", finasiranog od strane Ministarstva inostranih poslova Republike Mađarske. vina lokalnih zajednica.

GTZ

U okviru Programa "Modernizacija komunalnih usluga", nemačka organizacija za tehničku

bavljenje preduzetništvom, sačine plan i razvijaju strategije neophodne za uspešno vođenje privatnog biznisa. Jedan deo seminara biće posvećen i prezentaciji osnovnih principa organske poljoprivrede.

Međunarodna saradnja

PALILULA-NIŠ: U okviru Susedskog programa, pod pokroviteljstvom Evropske agencije za rekonstrukciju i Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom Vlade Republike Srbije, otpočela je saradnja između Gradske opštine Palilula iz Niša i Opštine Svoge iz Sofijskog okruga. Ova saradnja je usmerena ka unapređenju bilateralnih i multilateralnih kontakata između lokalnih zajednica na području jugoistočne Evrope i jačanju, kulturne, socijalne i ekonomske saradnje kroz konkretne projekte. Krajem marta, predsednik Gradske opštine Palilula Miroslav Đorđević i predsednik Opštine Svoge Emil Atanasov potpisali su protokol o zajedničkom konkurisanju za donaciju Evropske agencije za rekonstrukciju za realizaciju projekta pod nazivom "Ljudi za ljude". Proizvodnja zdrave hrane je jedan od projekata kojim će konkurisati za sredstva kod Evropske agencije za rekonstrukciju, jer obe opštine imaju sve predispozicije da se njihovi zdravi, organski

saradnju (GTZ) i Stalna konferencija gradova i opština organizovale su 3. maja 2006. godine potpisivanje Ugovora za finansiranje opštinskih projekata iz oblasti poboljšanja vodosnabdevanja i upravljanja čvrstim otpadom.

GTZ-ov program "Modernizacija komunalnih usluga" je u saradnji sa SKGO-om, a preko BMZ-a (Ministarstvo za privrednu saradnju Savezne Republike Nemačke), upravo za male opštine osnovao fond za male projekte u visini od oko 285.000 evra za 2006 godinu. Odabrano je 14 projekata za isto toliko opština (Ćićevac, Kuršumljia, Ljubovija, Majdanpek, Dimitrovgrad, Malo Crniće, Nova Varoš, Žagubica, Aleksandrovac, Golubac, Ljig, Osečina, Sokobanja i Trgovište), za koje je obezbeđeno oko 235.000 evra, dok će za ostatak sredstava naknadno biti potpisani sporazumi sa još dve opštine koje budu izabrane za finansiranje. Pomenuti ugovori su od velikog značaja za male opštine koje nemaju dovoljno sopstvenih mogućnosti za poboljšanje infrastrukture i Projekat predstavlja nastavak ulaganja u infrastrukturu tih opština u koje je u 2004. i 2005. godini uloženo 440.000 evra za 24 projekta.

Ugovori o dodeljivanju donacija između opština i GTZ-a su potpisani. Opštine će dobiti donaciju koja će pokriti do 50 odsto planirane investicije u maksimalnom iznosu do 25.000 evra po projektu. U to je uključena i stručna podrška eksperata, koji će pomagati opštinama u konkretnom planiranju i tehničkom izvodenju projekta.

čisti, ekološki ispravni proizvodi nađu u ponudi evropskih metropola sa oznakom zdrave hrane zaštićenog porekla. Ukoliko zajednički projekat Palilule i Opštine Svoge dobije zeleno svetlo Evropske agencije za rekonstrukciju, tokom proleća postoje dobri izgledi za donaciju do 50.000 evra. Ova sredstva bi bila upotrebljena za realizaciju prekogranične saradnje dve opštine u oblasti kulturne razmene dve sredine, odnosno organizovanja međusobnih gostovanja kulturno-umetničkih društava, međusobnih poseta zaposlenih u prosveti i obrazovanju i sportskih klubova.

Protiv nasilja

SOMBOR: Predstavljen somborski model u borbi protiv nasilja nad ženama. Oko 40 predstavnika državnih delegacija BiH, Crne Gore, Makedonije i Srbije boravili su u Somboru radi upoznavanja mehanizama rodne ravnopravnosti. Poseta Somboru samo je deo sedmodnevnog obilaska gradova AP Vojvodine organizovanog u cilju terenskog upoznavanja sa mehanizmima za rodnu ravnopravnost u Vojvodini. Domaćini posete, Odbor za rodnu ravnopravnost SO Sombor i Centar za socijalni rad Sombor, organizovali su u Velikoj sali prezentaciju somborskog modela u borbi protiv nasilja nad ženama.

Sive ćelije napravile gorivne ćelije

Na početku ovog, završnog poglavlja knjige saznajemo da je kompanija Šel Hidrogen otvorila prvu pumpu za isporuku vodonika koji će se koristiti za napajanje gorivnih ćelija u autobusima. Vodonična pumpa se nalazi u Rejkjaviku na Islandu. Šel takođe planira da otvori iste vodonične pumpe u Vašingtonu i Tokiju. O čemu je tu reč? Autor nas u ovu problematiku uvodi iskazom: "Alternativni energetske sistemi nove generacije konceptualno se razlikuju od konvencionalnih energetske sistema, a među njima se kao najperspektivnija tehnologija iz ove grupe izdvajaju gorivne ćelije." Dalje saznajemo da se proces dobijanja energije tim putem odvija suprotno procesu elektrolize – izdvajanjem elektrohemijamskim procesima vodonika iz goriva koje su njime bogati (prirodni gas, metanol) i kombinovanjem sa kiseonikom, na jednoj strani, proizvodi se električna energija, a na drugoj – voda. Pri svemu tome, nema sagorevanja kao što je slučaj kod konvencionalnih postupaka dobijanja električne energije. Gorivne ćelije su jednostavne konstrukcije – imaju malo pokretnih delova, a količina otpadnih gasova ili toplote koju proizvode je veoma mala, dakle one su ekološki bezopasne. Za razliku od baterija, gorivne ćelije se pune po potrebi jer ni osnovno gorivo ni oksidaciona supstanca nisu njihov sastavni deo, a otpadni proizvodi se jednostavno i stalno uklanjaju. Pri tom, otpadni proizvod je ništa drugo nego čista voda! Pojedinačna gorivna ćelija može da proizvede napon od oko 1 Volt, ali njihovim povezivanjem mogu se dobiti mnogo veći naponi. One su višenamenske naprave – toplota koju proizvode tokom rada može se, povezivanjem i kombinovanjem sa generatorima struje i toplotne energije, koristiti u industriji ili stambenim objektima. One mogu da "troše" druge elemente i goriva (nafta, prirodni gas, uglj, metanol), koji se prethodno moraju obogatiti vodonikom. Vodonik potreban za rad gorivnih ćelija može se dobiti elektrolizom vode uz pomoć drugih, alternativnih izvora električne energije (fotonaponski solarni sistemi ili energije vetra). A prednosti? O njima autor kaže: "Gorivne ćelije imaju četiri osnovne prednosti: veći broj ćelija se može g-

pisati u pakete različitih dimenzija, lako se mogu instalirati zbog praktično zanemarljivog uticaja na prirodnu okolinu, zahtevaju minimalne uslove održavanja i mogu da koriste različita goriva koja se lako i brzo mogu menjati. Postoje i sekundarne prednosti, kao što su strujnonaponska reaktivna kontrola, mogućnost brzog starta sistema, rad koji ne zahteva nadzor, itd." Postoje četiri osnov-

na tipa gorivnih ćelija i to: gorivne ćelije sa fosfornom kiselinom (FK), gorivne ćelije sa rastopljenim karbonatom (RK), gorivne ćelije sa čvrstim oksidom i gorivne ćelije sa protonskom membranom (PEM). Svi ovi tipovi se međusobno razlikuju po nizu karakteristika – neki su još uvek skupi (gorivne ćelije sa fosfornom kiselinom – FK), drugi su još u fazi razvoja (gorivne ćelije sa rastopljenim karbonatom – RK), treći zahtevaju bitne konstrukcione i strukturne promene (gorivne ćelije sa čvrstim oksidom), dok četvrti (gorivne ćelije sa protonskom membranom – PEM) pored niza prednosti ima i jednu manu – ćelije su osetljive na nečistoću. Međutim, na sistemima sa PEM gorivnim ćelijama konstruisane su elektrane koje koriste veliki broj gorivnih ćelija (od nekoliko stotina do nekoliko hiljada), a koriste se u prototipovima nekih automobila i autobusa. Pa, kako rade te elektrane? Citiraćemo tekst iz

knjige: "Povezivanjem velikog broja gorivnih ćelija konstruišu se elektrane koje se, u osnovi, sastoje od tri pod sistema. U pod sistemu za procesiranje goriva vrši se pretvaranje prirodnog gasa ili

drugog ugljovodoničnog goriva u gorivo bogato vodonikom putem procesa katalitičke konverzije. Gorivo se zatim dovodi u kontakt sa kiseonikom iz vazduha u velikom broju individualnih ćelija tako da se proizvodi jednosmerna struja i generiše toplota u obliku pare ili tople vode. Broj individualnih ćelija u elektrani varira između nekoliko stotina (za elektranu od 40 kW) do nekoliko hiljada (za megavatne elektrane).

Jednosmerna struja se u sledećem pod sistemu pretvara u naizmeničnu struju koja se zatim povezuje sa distributivnom mrežom."

Pošto smo na kraju prikazivanja knjige o potencijalima obnovljivih izvora energije u Srbiji i Crnoj Gori *LIBER PERPETUUM* navešćemo integralni tekst zaključaka i preporuka s kojim tekstom se ova knjiga i završava:

Neki od ciljeva su: predstaviti vezu između ekologije, ekonomije i energije kao veoma važnog elementa ekonomske i političke stabilnosti, promovisati sistem javnog informisanja o potrebi očuvanja životne sredine kroz održivo upravljanje energetske resursima (uključujući obnovljive – male hidroelektrane, vetro-generatore,

geotermalne izvore, sunčevu energiju i biogas), sa jakim naglaskom na politiku nacionalnog razvoja i regionalne saradnje, podići svest potrošača o činjenici da upotreba energije ima veliki uticaj na ekološka pitanja i ekonomski razvoj, ustanoviti čvrstu komunikaciju sa odgovarajućim vladinim i drugim organima i institucijama sa ciljem učestvovanja u razvoju energetske strategije. Zajedničke radne grupe ili odbore treba uspostaviti na operativnom nivou radi lakše međusektorske saradnje, omogućiti pristup informacijama i obrazovanje iz oblasti obnovljivih izvora energije svim zainteresovanim stranama (različitim nivoima upravljanja i donosiocima odluka, stručnim institucijama, NVO-ima, zainteresovanim grupama i organizacijama) kroz osnivanje Edukacionog centra za obnovljive energetske izvore, pokrenuti inicijativu za osnivanje Nacionalne mreže za upravljanje obnovljivim izvorima energije koja će raditi na promociji upotrebe obnovljivih izvora i na programima za štednju i efikasno korišćenje energije, uvesti ekološku/energetsku/ekonomsku tematiku, u najširem smislu, u školski sistem...

Priredio: Mladen Vujović

(kraj)

VREME

Copyright © 1997–2005 Vreme

PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec

obrada: Marjana Hrašovec